

ชื่อเรื่อง	รูปแบบการมีส่วนร่วมของพหุภาคีในการจัดการงานประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ จังหวัดนครศรีธรรมราช
ผู้วิจัย	นายพรชัย ศักดิ์ศิริโสภณ
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชูศักดิ์ สุทธิสา และรองศาสตราจารย์ ดร.วีระพล ทองมา
ปริญญา	ปร.ด. สาขาวิชา การท่องเที่ยวและโรงแรม
มหาวิทยาลัย	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปีที่พิมพ์ 2555

บทคัดย่อ

การมีส่วนร่วมถือเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้ภาคีกลุ่มต่าง ๆ เกิดกระบวนการการเรียนรู้การทำงานร่วมกัน และสามารถแก้ไขปัญหาของตนเองได้ จึงนับได้ว่า การมีส่วนร่วมเป็น “กลไก” ที่สำคัญยิ่งในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงอย่างมีพลวัตในการจัดการของชุมชนท้องถิ่น การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาและวิเคราะห์ประวัติความเป็นมาของประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ 2) ศึกษาและวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของภาคีกลุ่มต่าง ๆ ในการจัดงานประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ 3) ศึกษาและเปรียบเทียบความต้องการมีส่วนร่วมของภาคีกลุ่มต่าง ๆ ในการจัดงานประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ และ 4) สร้างรูปแบบการมีส่วนร่วมของพหุภาคีในการจัดการงานประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นการวิจัยแบบผสม ประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถาม และการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยการสัมภาษณ์เป็นกลุ่ม และการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาได้แก่ ตัวแทน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการงานประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ จำนวน 375 คน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมการวิเคราะห์ทางสถิติทางสังคมศาสตร์ และการวิเคราะห์ข้อมูลแบบจัดหมวดหมู่เชิงเนื้อหา

ผลการศึกษา พบว่า ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุเป็นประเพณีที่เกิดจากความเชื่อ และแรงศรัทธาในพุทธศาสนาของพุทธศาสนิกชนที่ยึดถือปฏิบัติสืบทอดกันมาเป็นเวลายาวนานกว่า 780 ปี โดยจัดขึ้นปีละ 2 ครั้งในวันมาฆบูชา และวันวิสาขบูชา ณ วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร ประวัติความเป็นมาแบ่งตามลักษณะของการจัดการออกเป็น 5 ยุค ได้ดังนี้ 1) ยุคปฐมบทของประเพณีแห่พระบรมพุทธรูปขึ้นธาตุ (พ.ศ. 1773-พ.ศ. 2300) 2) ยุคทองของประเพณีแห่พระบรมพุทธรูปขึ้นธาตุ (พ.ศ. 2300-พ.ศ. 2475) 3) ยุคหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง (พ.ศ. 2475-พ.ศ. 2530) 4) ยุคฟื้นฟูงานประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ (พ.ศ. 2530-พ.ศ. 2553) และ 5) ยุคมหัศจรรย์บนผืนผ้าขนานาชาติ (พ.ศ. 2553-ปัจจุบัน)

กลุ่มตัวอย่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการงานประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 41-50 ปี มีรายได้ระหว่าง 10,001-20,000 บาท สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี และมาจากภาคีภาครัฐ มีส่วนร่วมในด้านกรวางแผน การดำเนินงาน การรับผลประโยชน์ และการติดตามและประเมินผล ในประเด็นการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเท่านั้น แต่ไม่เคยมีส่วนร่วมในประเด็น

การตัดสินใจวางแผนการจัดงานร่วมกับคณะกรรมการจัดงาน ไม่เคยเป็นตัวแทนหน่วยงานร่วมประชุม เพื่อวางแผนการจัดงาน และไม่เคยเป็นคณะกรรมการการจัดงาน สำหรับความต้องการมีส่วนร่วมในการ จัดการงานประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ โดยรวมและจำแนกตามตัวแปรเพศ อายุ รายได้ ระดับการศึกษา และกลุ่มภาคี ส่วนใหญ่มีความต้องการมีส่วนร่วมโดยรวมและรายด้าน 3 ด้าน คือ ด้านการวางแผน ด้านการติดตามและประเมินผล และด้านการปรับปรุงแก้ไข อยู่ในระดับน้อย และมีความต้องการมีส่วนร่วม ด้านการดำเนินงาน อยู่ในระดับมาก โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความแตกต่างกันในเรื่องเพศ อายุ รายได้ ระดับการศึกษา และกลุ่มภาคีมีความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดงานประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ โดยรวม และเป็นรายด้าน คือ ด้านการวางแผน ด้านการดำเนินงาน ด้านการติดตามและประเมินผล และ ด้านการปรับปรุงแก้ไข แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

โดยสรุป รูปแบบการมีส่วนร่วมของพหุภาคีในการจัดการประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ มี 2 รูปแบบ คือ 1) รูปแบบการมีส่วนร่วมอย่างไม่เป็นทางการ ในช่วงเริ่มต้นโครงการ ในขั้นตอนการวางแผน เป็นวิธีส่งเสริมและสรรหาบุคคลากรที่มีจิตอาสาสามารถร่วมงานจากฐานเครือข่ายความร่วมมือเดิมที่มีอยู่ใน ชุมชน ด้วยการเชิญชวนด้วยวาจาจากบุคคลอื่น ๆ ที่มีความต้องการเข้ามาร่วมแก้ไขปัญหาย่างแท้จริง และ 2) รูปแบบการมีส่วนร่วมอย่างเป็นทางการ ในขั้นตอนการปฏิบัติ ขั้นตอนการสังเกต และขั้นตอน การสะท้อนผลการปฏิบัติ เป็นการส่งเสริมสิทธิและอำนาจของชุมชนในการพัฒนาศักยภาพของตนในการ จัดการตามความสามารถของผู้ร่วมงาน โดยผู้เข้ามามีส่วนร่วมจะมีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ ในกระบวนการจัดการอย่างเต็มที่ มากกว่าการมุ่งเน้นปริมาณผู้ร่วมงานที่ได้มาจากการแต่งตั้ง ตามตำแหน่งทางราชการอย่างเดิมในอดีต เป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมที่แท้จริง (Genuine Participation) ในระดับการมีส่วนร่วมแบบขอความร่วมมือ (Cooperation) การตัดสินใจเกิดขึ้นโดยการเสวนา (Dialogue) ในลักษณะการมีส่วนร่วมแบบได้รับมอบหมาย (Delegated Power) ตลอดทั้ง 4 ขั้นตอน ของกระบวนการจัดการ ได้แก่ ขั้นตอนการวางแผน ขั้นตอนการปฏิบัติ ขั้นตอนการสังเกต และ ขั้นตอนการสะท้อนผลการปฏิบัติ จึงนับเป็นช่องทางการเข้ามีส่วนร่วมในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การแลกเปลี่ยนข้อมูล การเป็นคณะกรรมการ การเข้าประชุมในฐานะตัวแทนภาคี และการตัดสินใจ ร่วมกับภาคีอื่น ๆ ที่มีผลต่อบทบาทการมีส่วนร่วมและความต้องการการมีส่วนร่วมของภาคีกลุ่มต่าง ๆ ในการจัดการงานประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ จังหวัดนครศรีธรรมราช

TITLE Multi Partied Participation Model in Management for Hae Pha Khuen That Festival in Nakhon Si Tammarat Province, Thailand.

AUTHOR Mr.Pornchai Suksirisopon

ADVISORS Asst. Prof. Dr. Suttisa and Assoc. Prof. Dr. Thongma

DEGREE Ph.D **MAJOR** Tourism and Hotel Management

UNIVERSITY Maharakham University **DATE** 2012

ABSTRACT

Participation is the initial stages making various party groups have the learning process on co-working and problem solving. Participation can be an important mechanism for the movement of dynamic change in local community management. This study aimed to: 1) investigate and analyze historical background of Hae Phra Khuen That festival; 2) investigate and analyze participation in Hae Phra Khuen That festival preparation of various party groups; 3) investigate and compare needs for the participation in Hae Phra Khuen That festival preparation of various party groups; and 4) develop a multi partied participation model in management for Hae Pha Khuen That festival in Nakhon Si Tammarat province. This study was in the form of the combination of quantitative, qualitative and action research. Data collection was done by focus group and in-depth interviews. The sample consisted of 375 representatives of stakeholders in the preparation of Hae Phra Khen Tat festival. The obtained data were analyzed using the Statistical Package for the Social Sciences Program and coding analysis.

Results of the study revealed that the Hae Pha Khuen That festival arised form the beliefs and respect in Buddhism for more than 780 years. This festival was held at Wat Phra That Worawiharn twice a year; on Makhabucha and Wisakhabucha days. Its historical background could be sorted into 5 periods based on the form of the festival management: 1) the initial period of Hae Pha Khuen That (B.E. 1773-2300); 2) the golden period of Hae Pha Khuen That festival (B.E. 2300-2475); 3) the post-change of governing (B.E. 2475-2530); 4) the

period of Hae Pha Khuen That festival rehabilitation (B.E. 2530-2553); and 5) the amazing period of international cloth presentation (B.E. 2553- up to the present).

Most of the stakeholders were male, aged 41-50 years old, held bachelor's degree government officials, and had monthly income of 10,001-20,000 baht. They participated in decision making, implementation, benefits and evaluation in the issue of information perception. However, they had never participated in the decision-making of the festival preparation with the festival committee. Besides, they had never been on agency representative in the preparation of the festival planning. Based on needs for the participation based on sex, age, education level and party group, most of the stakeholders wanted to participate in the 3 aspects at a low level: planning, monitoring and assessment and improvement. However, they wanted to participate at a high level in the implementation. The stakeholders with different sexes, ages, monthly incomes, education levels and party groups showed needs for participation as a whole in 4 aspects : planning, implementation, monitoring and assessment and improvement differently at the .05 level of significance.

In conclusion, there were 2 models of the multi-party participation: 1) informal participation during the initial stage of the project and the planning stage and 2) formal participation during the action stage, observation stage, and reflection stage. This promoted the right and authority of the community in self-potential development on the festival preparation based on an individual potential. All participants had roles in the responsibility of the management process rather than focusing on an amount of participants designated based on official position like in the past. Indeed, it was genuine participation in the form of delegated power. This was based on the following 4 stages: planning, action, observation, and reflection. Thus, it was a channel for the participation in informant perception, information exchange, being a festival committee member, and decision-making. All of these had an effect on the participation roles and needs of various party groups for the participation in the preparation of Hae Pha Khuen That festival in Nakorn Si Tammarat.

